

**Jeszcze
o artyście (i sztuce)**

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3877

**Jeszcze
o artyście (i sztuce):
w literaturze,
kulturze i nieopodal**

pod redakcją Niny Nowary-Matusik

Redaktor serii Historia Literatur Obcych: Magdalena Wandzioch
Recenzenci: Ireneusz Gielata, Piotr Kociumbas

Spis treści

Od redaktorki	7
Joanna Godlewicz-Adamiec: Rzemieślnik czy artysta? Oswald von Wolkenstein a świat średniowiecznych twórców	13
Elwira Poleszczuk: Postać artysty we współczesnej powieści historycznej <i>Der Sünderchor</i> Claudii i Nadji Beinert	35
Katarzyna Szczerbowska-Prusevicius: Czy Mozart w chwili śmierci naśladował kotły? Anegdoty w kontekście fikcji literackiej o Wölfangu Amadeuszu Mozarcie	51
Hannelore Scholz-Lübbering: Artysta jako geniusz. Transmedialność i synestetyka u Heinricha Wackenrodera i Ludwiga Tiecka	77
Katrin Wellnitz: „Niczym gwiazdy utkane naszymi dłońmi” – poeta jako stwórca świata i szukający Boga w utworach lirycznych Rainera Marii Rilkego i Oskara Loerkego	95
Emilia Drabik: „I dzisiaj znowu w strof czworokąty nieustępliwe rzeczy wtlaczać, wyginać, ciosać, przeistaczać” – kim jest poeta w twórczości Juliana Tuwima?	121
Agnieszka Mazur: Przybyszewski pisze Muncha – obraz artysty i jego twórczości w esejach <i>Psychiczny naturalizm</i> i <i>Edward Munch</i>	139
Marta Krystyna Tylkowska: Georg Büchner i Stanisława Przybyszewska o roli i zadaniach twórcy	159

Nina Nowara-Matusik: Wokół <i>Künstlerin(nen)roman</i> – kilka uwag na przykładzie tekstów Heleny Orlicz-Garlikowskiej i L. Andro	177
Katarzyna Smyczek: Udział cenzury w procesie twórczym na przykładzie <i>Szopki 1956</i> Ryszarda Wierzbowskiego i Marka Grońskiego	197
Magdalena Latkowska: Artysta wobec władzy w systemie autorytarnym – studium przypadku NRD	219
Małgorzata Dubrowska: Franz Fühmann – twórca przegrany?	237
Beate Sommerfeld: „O szaleństwie rozprawiania o obrazach” – rozmowa o sztuce jako paradygmat dyskursu artystycznego w powieści Friederike Mayröcker <i>brütt oder Die seufzenden Gärten</i>	251
Marek Kryś: Artyści filmowi a terroryzm RAF: Gudrun Ensslin, Bernward Vesper i Andreas Baader w filmie Andresa Veila <i>Jeśli nie my, to kto?</i>	273
Noty o autorach	293

Od redaktorki

Prezentowany tom jest pokłosiem polsko-niemieckiej interdyscyplinarnej konferencji *Być artystą i mówić o artyście. W kręgu problematyki artystowskiej w niemieckich i polskich tekstach kultury/Künstler sein und über den Künstler sprechen. Das Problem des Künstlertums in deutschen und polnischen Kulturtexten*, zorganizowanej przez Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego w dniach 16–17 listopada 2017 roku w Katowicach. Celem konferencji było podjęcie ukierunkowanej interdyscyplinarnie i transkulturowo refleksji nad fenomenem artysty oraz adekwatnością stosowanego w jego opisie języka. Mnogość podjętych w tym kontekście zagadnień (w obradach wzięło udział ponad 40 badaczy z różnych ośrodków akademickich w Polsce i w Niemczech) pozwala stwierdzić, iż – wbrew pozorom – jest to wciąż aktualny i frapujący problem badawczy. Pomieszczone w tomie studia dają siłą rzeczy wgląd w zaledwie pewien wycinek¹ obszaru badawczego, jaki wyznacza zagadnienie artysty (i sztuki) w literaturze i kulturze, a także w przestrzeni z nimi sąsiadującej². Zagospodarowanie tak rozległego obszaru badań

¹ Niektóre referaty wygłoszone podczas konferencji oraz wybrane teksty zebrane w niniejszej książce zostały opublikowane w tomie *Facetten des Künstler(tum)s in Literatur und Kultur. Studien und Aufsätze*. Hg. Nina NOWARA-MATUSIK, Berlin 2019 w wydawnictwie Peter Lang Verlag, któremu niniejszym dziękuję za zgodę na publikację przekładów – N.N.-M.

² Tytuł tomu nawiązuje tym samym do publikacji: *Stereotypy w literaturze: i tuż obok*. Pod red. Włodzimierza BOLECKIEGO i Grzegorza GAZDY. Warszawa 2003.

wyduje się bowiem niemożliwe, zwłaszcza że już sama próba zdefiniowania pojęcia „artysta” (w niemieckojęzycznym kręgu kulturowym słowo „Künstler” oznacza człowieka tworzącego kreatywnie dzieła sztuki, w szerokim tego słowa znaczeniu) oraz określenia jego pozycji w polu sztuki – by użyć nomenklatury Pierre’a Bourdieu³ – okazuje się przedsięwzięciem skomplikowanym. Postać artysty pociąga za sobą cały kompleks zróżnicowanych problemów: począwszy od indywidualnych uwarunkowań osobowości twórcy, poprzez czynniki wpływające na jego rozwój, często ambiwalentną kwestię talentu jako specjalnego daru lub też przekleństwa; analiza opiera się zaś niemal zawsze na relacji artysta a społeczeństwo i stosunku do własnej twórczości. Nie mniej problematyczne jest zdefiniowanie terminu „sztuka”, w swojej istocie płynnego, podlegającego nieustannym przemianom i w konsekwencji redefinicjom. Rozumiana w możliwie szerokim sensie jako wytwór działalności artystycznej jest nieodzowną składową dyskursu o artyście, jego oczywistym uzupełnieniem i dopełnieniem. Wielość i różnorodność zagadnień związanych z problematyką artystowską nie ułatwia jednak, a być może wręcz uniemożliwia, dokonanie ostatecznych ustaleń, a z pewnością implikuje ich subiektywizm.

Należy zatem już na wstępie zaznaczyć, iż w niniejszym tomie problematyka artysty i sztuki jest rozpatrywana głównie z punktu widzenia filologa. Z tej perspektywy artysta jest postrzegany jako bohater, motyw bądź temat tekstu literackiego, czy też, w sensie szerszym, tekstu kultury. W ujęciu filologicznym jest on tradycyjnym składnikiem światów przedstawionych, immanentnym elementem estetycznego dyskursu wewnątrztekstowego, pełniącym różnorakie funkcje. Tak pojmowanego artystę możemy zatem uznać albo za nośnik treści będących odbiciem procesów historycznoliterackich, za rezonans tzw. ducha epoki czy też indywidualnych predylekcji powołującego go do życia autora, albo poszukiwać w nim ahistorycznych, uniwersalnych sensów, aktualizacji

³ Por. P. BOURDIEU: *Reguły sztuki. Geneza i struktura pola literackiego*. Tłum. A. ZAWADZKI. Kraków 2011.

jących się każdorazowo w procesie lektury. Wyznaczone tym sposobem ramy dyskursu o artyście (i sztuce) nie są jednak tutaj traktowane normatywnie – wręcz przeciwnie: autorzy zabierający głos w książce reprezentują bowiem różnorakie stanowiska badawcze, wychodząc od bardzo szerokiego rozumienia pojęć artysta i sztuka, i dokonując ich kontekstualizacji w różnorodnych dyskursach.

Rozprawy, jakie czytelnik odnajdzie w tej książce, są zarówno propozycjami odczytań tekstów lepiej i mniej znanych, jak i próbami przybliżenia sylwetek twórców historycznych i fikcyjnych, wywodzących się z różnych epok, poczynając od średniowiecza, a kończąc na współczesności, co znajduje odbicie w strukturze książki: poszczególne rozdziały zostały bowiem uporządkowane według klucza chronologicznego. I tak Joanna Godlewicz-Adamiec przybliży sylwetkę średniowiecznego twórcy Oswalda von Wolkenstein, sytuując swoje rozważania na szerokim tle społeczno-kulturowym oraz dokonując dekonstrukcji mitów narosłych wokół wyobrażeń o artystach średniowiecza. W kręgu średniowiecznej sztuki oraz jej współczesnej recepcji porusza się również Elwira Poleszczuk, która na przykładzie powieści historycznej *Der Sünderchor* Claudii i Nadji Beinert śledzi mechanizm „uwspółcześniania” twórców epok dawnych. W podobnym kierunku podąża Katarzyna Szczerbowska-Prusevicius, przyglądając się sposobom kreowania postaci Mozarta w pochodzących z różnych epok anegdotach o genialnym twórcy. Dokonujący się już w średniowieczu proces indywidualizacji artysty znajduje swoją kontynuację w poetyce i twórczości okresu burzy i naporu, nazywanej także epoką geniusza. Kulminacją owego procesu jest epoka romantyzmu, do której estetyki, zasadzającej się w dużej mierze na apologii geniusza, wprowadza Hannelore Scholz-Lübbering. Na przykładzie postaci muzyka Josepha Berglingera – bohatera *Serdecznych wyznań rozmiłowanego w sztuce braciszka zakonnego*, romantycznego *Künstlerroman* pióra Heinricha Wackenrodera oraz Ludwiga Tiecka – badaczka przygląda się rozdarłej osobowości twórcy romantycznego i omawia romantyczną koncepcję sztuki, z której czerpać będą później także moderniści. Do modernistycznego

dyskursu o artyście wprowadza tekst Katrin Wellnitz, czyniąc główną osią naukowej refleksji problem relacji między Bogiem a twórczą jednostką i egzemplifikując go twórczością liryczną Rainera Marii Rilkego oraz mniej znanego w Polsce poety, Oskara Loerkego. Chyba najbardziej znanemu polskiemu twórcy dwudziestolecia międzywojennego – Julianowi Tuwimowi – poświęca swój tekst Emilia Drabik. W oparciu o wybrane utwory poetyckie rekonstruuje jego poglądy na rolę artysty i sztuki, odwołując się przede wszystkim do kontekstu biograficznego. O modernistycznych powinowactwach artystycznych na styku różnych sztuk (literatury i malarstwa) pisze z kolei Agnieszka Mazur, rekonstruując proces recepcji Edvarda Muncha w wybranych esejach Stanisława Przybyszewskiego. Powinowactwa poglądów estetycznych twórców wywodzących się z różnych epok – Georga Büchnera oraz Stanisławy Przybyszewskiej – interesują z kolei Martę Krystynę Tylkowską. Badaczka omawia nie tylko wpływ, jaki wywarła twórczość niemieckiego pisarza na rozwój artystyczny polskiej pisarki, ale także podobny sposób kreowania postaci wybitnej jednostki uwikłanej w historię. Modernistyczny dyskurs o artyście (artystce) jest również przedmiotem zainteresowania Niny Nowary-Matusik, która z perspektywy genderowej bada realizację motywu aktorki w opowiadaniu *Nie-Komediantka* Heleny Orlicz-Garlikowskiej oraz w tekście *Die Komödiantin Dora X.*, nieznanego w Polsce austriackiej pisarki L. Andro. W blok rozważań poświęconych powojennej oraz współczesnej tematyce artystowskiej wprowadza Katarzyna Smyczek, która przybliży próby wytyczania granic twórczej jednostce oraz jej dziełu, rekonstruując proces ingerencji cenzury w tekst utworu satyrycznego *Szopka 1956* pióra Ryszarda Wierzbowskiego i Marka Grońskiego. Uwikłanie artysty w pole władzy – by ponownie odwołać się do nomenklatury Pierre’a Bourdieu – jest z kolei przedmiotem naukowego namysłu Magdaleny Latkowskiej, która na przykładzie Niemieckiej Republiki Demokratycznej daje syntetyczny ogląd ukształtowanej autorytarnie przestrzeni społeczno-polityczno-artystycznej. Jednostkowe losy twórcy poruszającego się w owej przestrzeni – nieco dzisiaj zapomnianego prozaika,

eseisty i poety Franza Fühmanna – są natomiast przedmiotem refleksji Małgorzaty Dubrowskiej. Jej uwaga skupia się na kwestii artystycznej i osobistej klęski, do jakiej przyznał się pisarz rekapitulując swoje życie, oraz na problemie prawdy jako naczelnego tematu jego twórczości. W centrum zainteresowania Beate Sommerfeld znajdują się ekrazy będące immanentą składową dyskursu artystowskiego w powieści *brütt oder Die seufzenden Gärten* Friederike Mayröcker. Za ich pomocą austriacka pisarka kształtuje w swojej powieści intermedialne i intertekstualne światy wyobrażone, wychodzące poza granice przypisywane tradycyjnie sztuce słowa. Ideowe uwikłania młodych intelektualistów – artystów *in spe* – członków niemieckiej grupy terrorystycznej RAF są z kolei obiektem dociekań Marka Krysia, który na przykładzie filmu Andresa Veila *Jeśli nie my, to kto?* przybliży historię formowania się grupy z perspektywy historycznofilmowej oraz społecznej.

Traktując wszystkie zebrane tutaj teksty jako jedną całość, można uznać je za wielopłaszczyznowy i wieloaspektowy polilog, w którym każdy głos wypowiada się w sposób indywidualny i równorzędny, stanowiąc istotny element wartości wspólnej, jaką jest refleksja o artyście i sztuce. Pojęcie artysty staje się tym samym spoiwem procesu wymiany myśli, zaś w procesie tym nie mniej ważny jest jego transnarodowy wymiar – w tym przypadku polsko-niemiecki i *vice versa* – oraz gest transgresji, leżący przecież u podstaw bycia artystą. Tak ukierunkowany dyskurs o artyście – stawiający na dialogowość i transnarodowość – pozwala bowiem wyjść poza własny horyzont badawczy oraz, przywołując Gadamera, znaleźć „to, co wspólne, również pośród tego, co zróżnicowane”⁴. Niniejsza publikacja pragnie pełnić właśnie taką funkcję: pomostu pomiędzy tym, co znane i nieznanie, własne i obce, pozwalającego być może zbliżyć się do poznania istoty, czy też, mówiąc bardziej poetycko, do zgłębienia zagadki bycia artystą, od której już niedaleko do refleksji o byciu człowiekiem.

⁴ H.-G. GADAMER: *Aktualność piękna. Sztuka jako gra, symbol i święto*. Warszawa 1993, s. 15.

* * *

Ta książka zawdzięcza swój ostateczny kształt uważnej lekturze oraz konstruktywnym uwagom recenzentów: Pana dr hab. prof. ATH Ireneusza Gielaty oraz Pana dr hab. Piotra Kociumbasa, którym niniejszym składam serdeczne wyrazy podziękowania. Za ocenę nadesłanych tekstów dziękuję także Pani dr hab. Joannie Szczęk. Za podjęcie się trudu tłumaczenia tekstów niemieckojęzycznych na język polski dziękuję mojej jak zwykle niezawodnej Koleżance dr Monice Blidy oraz mojemu drogiemu Koledze dr Krzysztofowi Kłosowiczowi. Podziękowania należą się wreszcie wszystkim Autor(k)om zebranych tutaj tekstów, przede wszystkim za cierpliwość oraz nieustanną gotowość do współpracy. Mam nadzieję, że jej owoc przyniesie nie tylko nam dużą satysfakcję.

Nina Nowara-Matusik

Noty o autorach

Emilia Drabik, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ukończyła studia licencjackie i magisterskie na kierunku polonistyka-komparatystyka broniąc prac: *Między librettem a Biblią. Analiza wybranych utworów z musicalu Jesus Christ Superstar Andrew Lloyd Webbera i Tima Rice'a w tłumaczeniu Wojciecha Młynarskiego i Piotra Szymanowskiego* napisanej pod kierunkiem dr Małgorzaty Sokalskiej, oraz *Dwie interpretacje postaci Iszkarjoty. Analiza poematu „Judasz” Jana Kasprowicza oraz wybranych utworów z musicalu Jesus Christ Superstar Andrew Lloyd Webbera i Tima Rice'a w tłumaczeniu Wojciecha Młynarskiego i Piotra Szymanowskiego* pod kierunkiem dr hab. Katarzyny Mroczkowskiej-Brand. Do jej zainteresowań naukowych należą związki między literaturą a innymi dziedzinami sztuki, teatr muzyczny oraz przetworzenia motywów biblijnych w sztuce.

Małgorzata Dubrowska, dr hab., profesorka w Instytucie Germanistyki KUL. W roku 2000 promocja doktorska na podstawie pracy: *Auseinandersetzung mit der jüdischen Identität in Werken ausgewählter Schriftsteller aus der DDR*. Rozprawa habilitacyjna: *„Und ich brauch doch so schrecklich Freude“*. *Frauentopoi im Werk von Anna Seghers* (Lublin 2009). Współredakcja (z A. Rutką): *„Reise in die Tiefe der Zeit und des Traums.“ (Re-) Lektüren des ostmitteleuropäischen Raumes aus österreichischen, deutscher, polnischer und ukrainischer Sicht* (2015). Zainteresowania badawcze: literatura emigracyjna, literatura i Holocaust, pamięć i literatura, niemiecko-żydowscy autorzy drugiej i trzeciej generacji post-Shoah, literatura NRD.

Joanna Godlewicz-Adamiec, dr hab., pracownik naukowy w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego; germanistka i mediewistka, współtwórczyni i kierowniczką zespołu badawczego „Badania nad kulturą dawną”. Współtwórczyni i współkierowniczką (razem z dr. Tomaszem Szybistym) międzynarodowego projektu badawczego „Literatura – Konteksty”. Zainteresowania badawcze: kultura średniowiecza oraz relacje między literaturą i sztukami wizualnymi.

Marek Kryś, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury i Komparatystyki Literackiej Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: związki literatury i filmu, literatura i kultura Górnego Śląska, historia i kultura krajów niemieckiego obszaru językowego, tłumaczenia pisemne i ustne. Wybrane publikacje: *W poszukiwaniu ojczyzny. „Późni przesiedleńcy” w literaturze na przykładzie „Wenn es Herbst wird” Hansa Lipinsky’ego-Gottersdorfa* (w: *Na rozdrożach literatury. Wokół badań komparatystycznych nad literaturą i kulturą niemieckojęzyczną*, Katowice 2016); *Das Vertreibungsmotiv in der DDR-Belletristik am Beispiel von Armin Müllers „Der Puppenkönig und ich”* („Orbis Linguarum” 2016, Vol. 44); *Hrdlak i inni. Odmieńcy we współczesnej literaturze śląskiej (Janosch, Kutż, Twardoch)* (w: *Szczęśliwy, kto poznał Janoscha. Literackie korzenie tożsamości*. Wrocław 2017).

Magdalena Latkowska, dr hab. nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, germanistka, tłumaczka. Dysertacja: *Günter Grass i polityka*, Warszawa 2008. Rozprawa habilitacyjna: *„Pedagodzy socjalizmu” czy „wrogowie klasowi”? Pisarze z NRD wobec powstania czerwcowego 1953 roku oraz budowy i obalenia muru berlińskiego 1961–1989*, Wrocław 2016. Adiunkt Uniwersytetu Warszawskiego. Absolwentka Wydziału Lingwistyki Stosowanej oraz Studiów Europejskich na Uniwersytecie Warszawskim. Główne obszary zainteresowań badawczych: literatura i historia Niemiec XX i XXI w., związki literatury i polityki, kultura pamięci.

Agnieszka Mazur (ur. 1989), doktorantka na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego; przygotowuje rozprawę poświęconą dyskursowi męskości w literaturze polskiego wczesnego modernizmu; zajmuje się teorią i historią literatury oraz studiami genderowymi.

Nina Nowara-Matusik, dr hab., jest pracownikiem Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Rozprawa doktorska poświęcona wizerunkom kobiet w twórczości prozatorskiej Iny Seidel (2008). Habilitacja w 2017 r. w oparciu o monotematyczny cykl publikacji poświęcony twórczości eseistycznej i literackiej Eberharda Hilschera. Do jej zainteresowań badawczych należą: niemieckojęzyczna literatura fantastyczna, literatura niemiecka na Śląsku, niemieckojęzyczna literatura kobiet (szczególnie w ujęciu genderowym oraz komparatystycznym), twórczość Eberharda Hilschera, przekład literacki. Tłumaczka artykułów naukowych z zakresu literaturo-, kulturo- i filmoznawstwa oraz literatury pięknej. Redaktor naczelna czasopisma naukowego „Wortfolge / Szyk Słów”. Najważniejsze publikacje: *Oblicza artystów. W kręgu narracji Eberharda Hilschera*, Kraków 2016; „*da die Tränen der Frauen stark genug sein werden..*“ *Zum Bild der Frau im Erzählwerk Ina Seidels*, Katowice 2016. Redakcje Naukowe: Sophie Tieck-Bernhardi: *Fantazje i marzenia*, pod red. Renaty Dampc-Jarosz i Niny Nowary-Matusik, Katowice 2017; Bettina von Arnim: *O Polsce*. Pod red. Marka Krysia i Niny Nowary-Matusik. Katowice 2018; *Facetten des Künstler(tum)s in Literatur und Kultur. Studien und Aufsätze*. Berlin 2019.

Elwira Poleszczuk, absolwentka Instytutu Filologii Germańskiej oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego. Obecnie jest lektorem Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Obszarem jej zainteresowań jest średniowiecze oraz umiejscowione w tym okresie powieści historyczne, ze szczególnym uwzględnieniem pozycji kobiet.

Hannelore Scholz-Lübbering, prof. dr hab., w latach 1976–2006 pracownik naukowy Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie. Praca dok-

torska poświęcona formowaniu się romantycznego pojmowania sztuki u Augusta Wilhelma Schlegla. Tematem habilitacji były paradoksy w mieszczańskim obrazie kobiety u Lessinga, Schillera i F. Schlegla. W latach 2015–2016 profesura na Uniwersytecie Szczecińskim, a w latach 2015–2017 w Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Wykłady gościnne w Columbii i Ohio (USA), Providence/Rhode Island (USA), Wrocławiu, Sofii, Wielkim Tyrnowie (Bułgaria), Tokio i Amsterdamie. Publikacje poświęcone niemieckiej literaturze oświecenia, klasyce weimarskiej i romantyzmowi, niemieckiej literaturze kobiet, feministycznej teorii literatury, kulturoznawstwu w ujęciu porównawczym (Wschód–Zachód), literaturze przełomu, literaturze i multimediom, literaturze polsko-niemieckich regionów przygranicznych.

Katarzyna Smyczek, uczestniczka Studiów Doktoranckich Języka, Literatury i Kultury Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Jej zainteresowania skupiają się wokół tematyki cenzurowania polskiego kabaretu literackiego po roku 1945 i wpływu systemowej kontroli wypowiedzi na życie literackie i kulturalne.

Beate Sommerfeld, dr hab., prof. UAM; studiowała germanistykę, romanistykę i slawistykę w Marburgu i Montpellier. W 2005 roku doktorat na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, w 2014 – habilitacja. Od 2015 roku kierowniczką Zakładu Komparatystyki i Teorii Przekładu Literackiego w Instytucie Filologii Germańskiej UAM. Najważniejsze publikacje książkowe: *Kafka-Nachwirkungen in der polnischen Literatur unter besonderer Berücksichtigung der achtziger und neunziger Jahre des zwanzigsten Jahrhunderts*, Frankfurt am Main 2007; *Zwischen Augenblicksnotat und Lebensbilanz. Die Tagebuchaufzeichnungen Hugo von Hofmannsthals, Robert Musils und Franz Kafkas*, Frankfurt am Main 2013; *Übersetzungskritik. Modelle, Perspektiven, Didaktik*, Poznań 2016. Zainteresowania badawcze: literatura niemieckojęzyczna i polska w XX i XXI wieku, relacje intermedialne między literaturą i sztuką, przekład literacki.

Katarzyna Szczerbowska-Prusevicius, dr, studiowała na Wydziale Instrumentalnym Akademii Muzycznej w Kolonii (Musikhochschule Köln) oraz filologię germańską w Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego (obecnie Uniwersytet Kazimierza Wielkiego). W 2005 roku uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych. Od roku 2006 jest adiunktem w Katedrze Filologii Germańskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jej zainteresowania badawcze dotyczą związków literatury z muzyką oraz historii literatury i kultury Prus Królewskich. Obecnie pracuje nad projektem habilitacyjnym poświęconym literackim portretom muzyków.

Marta Krystyna Tylkowska, absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wiedzy o Teatrze Akademii Teatralnej w Warszawie. Doktorantka literaturoznawstwa na Wydziale Nauk Humanistycznych UKSW. Pracuje nad dysertacją dotyczącą procesu pisania u Stanisławy Przybyszewskiej. Interesuje się epistolografią pisarzy oraz dramaturgią dwudziestolecia międzywojennego.

Katrin Wellnitz, studiowała na kierunkach germanistyka, filozofia i etnologia na Uniwersytetach w Getyndze oraz w Heidelbergu. W 2017 r. obroniła pracę magisterską poświęconą pismom o religii Lou Andreas-Salomé. Od września 2017 r. realizuje na Uniwersytecie w Getyndze projekt doktorski, którego tematyka oscyluje wokół intertekstualnych odniesień do baśni w twórczości Günтера Grassa. Wygłosiła odczyty poświęcone Lou Andreas-Salomé oraz Rainerowi Marii Rilkeemu na Uniwersytecie w Strasburgu oraz Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Od czerwca 2017 do maja 2018 asystentka w Instytucie Języka Niemieckiego w Mannheim (projekt *Deutsches Fremdwörterbuch – Neubearbeitung*). Od października 2018 r. pracownik naukowy Seminar für Deutsche Philologie Uniwersytetu w Getyndze.

Projekt okładki, z wykorzystaniem obrazu
Paula Klee *Ad Parnassum* 1932: **Ewa Borysewicz**

Redaktor: **Michał Noszczyk**

Korektor: **Wiesława Piskor**

Łamanie: **Bogusław Chruściński**

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3705-0

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3706-7

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo.us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 18,75. Ark wyd. 00,0. Papier
offset. III kl., 90 g. Cena 00 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin